

ՀԱՅՈՒԹ-ՁԵՎՈՒՆ

Բաղաքարին «Կոմալրի» օրաթերթի հավելված

1991 թ. ՀՈՒՆԻՍ, № 88 ԳԻՆԸ 50 ԿՐՊ.

Խոշ աշրի հիշողությունը
Տարգային հոգու, ձռնուրդի
հոգու ոսկեպեսուր բաշնունը:

ՀԱՅԱՆԴԱՐՁԵՐԸ՝ Շ. Յ-ՐԱՊԵՐՈՎԱՆԻ

«ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ»

ՏԵՍՈՂՈՒԹՅՈՒՆ Է,

ՄԻ ՑՈՒՐԱՀԱՍՈՒԿ

ՀՈԳԵՎՈՐ

ՏԵՍՈՂՈՒԹՅՈՒՆ,

ՀՈԳՈՒ Ա.Զ.Ք...

ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈՒՆԵՑԱՐ,

ՀՈԳՈՒ Ա.Զ.Ք.

ՀՈՒՆԵՑԱՐ,

ԿՈՒՅՈՒ ԵՍ ՈՒ

ԿՈՒՅՈՒ:

ԵՎ. ԴԱ.

ԱՎԵԼԻ

ՎԱՏԹԱՐ

ԿՈՒՐՈՒԹՅՈՒՆ Է,

ՔԱՆ Ա.Զ.Ք.

ԿՈՒՐՈՒԹՅՈՒՆԸ»:

Հ. ՄԵԼքոնՅԱՆ

Լոռանիւրը Յ. ԿԱՐՄՐԵՏՅԱՆ

Լոռանիւրը Վ. ԿՈՒՏՈՎԻ

ՄԱՇՏՈՑԻ ՃՐՁԱՆՅ

Հարունակ ավելանում է
Երևան հազարի այն շրջանների, ինչմենարկ-ձեռնեարկությունների թիվը, որոնց պատրաստակամուրյուն են հայտնում ակտիքներում մասնակցել Անդիքանակների վերականգնման աշխատանքներին: Լավ նախաձեռնություններ է գտնում:

Երկու օր առաջ Լենինականում էին զսնվում ՀԿԿ Երևանի Մաշտոցի շրջկոմի առաջին հարտութար Գ. Գեղամյանը և «Հայպալիոն» տրեստի կառավարի Ս. Ղազարյանը:

ՀԿԿ ԼԵՇԻՑԱԿԱՆԻ ՔԱՂԱ-
ՖՅԱԲՆ ԿՈՄԻՏՈՎԱՄ ԵՐԱԾԸ
ԳՐԱԿԱՐԱՎԵՐ ՊԱՇԵՐԱՆ ԿՈ-
ՍՄԱԿԱԳՈՐԻՅԱՆ ՔԱՂԱՐԱՅԻՆ
ԼՈՒԺԻՄԱՏԵՐԻ, ՔԱՂԱՐԱՅԻՆ
ԳՐԵԴԻԿՈՄԻ ԴԵԼՎԱՎԱՐ ԱՉԽԱ-
ՏՈՂԵՆԵՐԻ հետ, ծանոքա-
ցան ՔԱՂԱՔԻ ՎԵՐԱԿԱՊՈՎ-
ՄԱՆ ՊԱՇՊՈՐԻՅԱՄԲ ԿԱՏԱՐ-
ՎՈՂ ԱՉԽԱՏԱԽԵՆԵՐԻ ըն-
ՔԱՐԱԳԻՆ, պատմեցին իրենց
այցելուրյան նպատակների
ուղաների մասին:

Մեր քերքի աշխատակցի
նես ունեցած գրույցի ժա-
մանակ ՀԿԿ երևանի Մաշ-
տոցի շրջկոմի առաջին բար-
տուղար Ա. Գեղամյանի ա-
սաց:

— Ծանր պայմաններում
են ապրում լենինականցի-
ները։ Մավալուն աշխա-

Ասում են՝ մեծ վշտերի մա-
սին պեսը է լոել, չափութ է
խոսել: Բայց՝ և լոելն է ամա-
փոր, և խոսելը: Մեր օջախի
այունը, տաք կրակը դու էիր,

ՊՆԴՈՒԿՑԱՆ ՔՆԱՐԻԿ ԵՐԵՄԻ

Աը՝ որդու և յօնացիկի հետ
միասին:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՖԱԼԻՔՍԻ
ԱՏԵՓՈՒՅՑԱՆՈ ՀԱՅԻ Ե

ՌՈԶԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

նարանը: Կյանեով լեցուն
այդ աղջկան մեկ անգամ
տեսնողը երբեք չէր մոռա-
նա, երա անմեկնելի և հմա-
յիշ ժպիտը ներշնչում էր
սեր և խաղց հիջողություն:
Երեն հատուկ իմաստափ-
ռությամբ դաստիարակել էր
իր երկու երեխաներին:
Թողաք զնիվեց աղետի օրը
իր տասնամյա որդու՝ Կրուպ-
սկայայի անվան № 23
դպրոցի 3-րդ դասարանի
սան Խ.Զ.Դիկ Ա.Յ.Վ.Ա.Զ.Ա.Ն.Ե.
հետց Վերշինսի ընդամենը
10 ըստի առաջ խնամեով
դասավորած պայտասակը
մինչև օրս պահպանվում է
հարազատների մոտ: Խսկ
Խաչկը դարձավ լոկ հիջո-
ռությունը:

Մազել էր 1923 թ. Անցեմբե-
րի 2-ին: Մնալով տանց ա-
մուսնու, միայնակ մնացացրե-
էր երեք երեխաներին: Բոլո-
րին ամուսնացրել էր և իհըց
է ապրու էր որդու՝ Ֆելիքսի
տանը: Երկար տարիներ աշ-
խատել էր գոլպա-հասկենին
արտադրական միավորումուն,
որտեղից և գնացել էր Կենա-
թօնշակի: Ամեն տարի Քնարիկ
մայրիկը հանգստանում էր
Արգենիի առողջարանում: 1988
թ. դեկտեմբերի 8-ի երեկո-
յան նա վերադառնում է
առողջարանից: Ծառ էր ան-
տրամադրի, կարծև սիրու
վկայում էր դաշտան աղետը:
Քնարիկ մատիկն որմնեա տա-

Յը՞ որդու և թոռնիկի մես
միասին;

ՖԵԼԻՔՍ ՎԱՐՉԱՄԻ
ՍՏԵՓԱՆՅԱՆԸ ծավել էր
1946 թ. օգոստոսի 10-ին:
Ամուսնացած էր, ուներ եր-
կու երեխա: Աշխա-
տում էր տաքսամուտորային
պարկում վարորդ: Կարգա-
պահ էր, բարի, սիրում էր
սրախուսել և կառավագի: Ֆե-
լիքսը չերմորեն կապված էր
ընտանիքին և երեխաներին:
Նրան հարգում էին ընկերնե-
րը, բարեկամները, որոնք
ծանր են տանում նրա կո-
րուսոր: Դեկտեմբերի 7-ին
Ֆելիքսը իր երեխական հան-
գրատի մեջ էր, որը և դար-
ձավ... հավերժական հան-
գիսու:

ՍՎԵՏԱՆԱՆ ՖԱԼԻՔՄ
ՍՏԵՓԱՆՅԱՆԸ ծնվել էր
1972 թ. փետրվարի 18-ին:
Սովորում էր 23-րդ դրա-
մոցում: Սվետլանան սի-
րում էր գեղեցիկը, և այն ու-
բարին: Նրան առավել հրա-
պարում էր մանկավարժի քա-
րի և հոգատար աշխատան-
քը, ու երազում էր դառնայ-
մանկավարժ: Բայց, ավաղ,
կիսաս մաց Սվետլանայի
այդ երազանքը ևս: Հիվան-
դության պատճենով ստեղծվ-
օրը դպրոց չէր գնացել: Նա
դուռն ողջ էր, երբ հանցից
դիտակների տակից: Հիվան-
դանցից ճանապարհին Սվետ-
լանան շդիմացավ ծանր վեր-
քերին և վախճանեցեց՝
ամուսնու առաջնական աշխատանքում:

ՍՈՊԻՐ ՆՈՍԻԿՅԱՆ

ԾՈՒԾԱՆԻԿ ՌՈՒՄԻԿԻ
ՓԱՆՈՍԽԱՆ
(Զնվ. 1981 թ.)

Ծովան ծաղկի պես թքուց ու հյորագատ էիր, բայիկ, բոլորին սիրելին: Թու խեցից ու մարդասեր աշխաներում անառարուց էր տիկությունը, երբ բայի երեսամեջը դարց էին զնուն: Դու շատ ուրախացար, երբ մկանցիր համախել 9-րդ դարուց ք 1-ին «աչ դասարան»: Գրամանան էիր դառնում ու չուզեցիր այն ևս օրվա դամբը քաց թողեն:

Քեզ չեմ մոռանում, սիրելի բայիկ, ու միշտորդան մեջ թափանու աշխաներ են առնավետ պահելու:

ՄԱՅՐՈ ՕՒ ՈՐՈՒԻ

ԱՄՈՒՐԱԿ ՖԻԴԱՅԱՆՅԱՆ
(1963 թ. ծնված) ավարտել էր № 47 միջնակարգ մասնագիտական ուսումնարանը և աշխատում էր բամբակագործական արտադրական միավորումում: Ամուսնացել էր: Ապրում էին «Շուանկյունի» թաղամասում:

Դեռ լէր լրացել որդու՝

ՍՈՐՈՅԵԱՆ ԳԱԳԻԿ
ՍԱՄՎԵԼԻ

Ծնվել էր 1975 թ. հունիսի 27-ին: Խինոյ ու ծիծաղով էր լցվում տունը, երբ դպրոցից վերադառնում էր 14-ամյա տը զնու: Նե 10 դպրոցից 8-րդ դասարանից, ուր սովորում էր ԳԱԳԻԿԱ, փրկարգին միայն 4-ը: 20 աշակերտ այդ օրը տուն չվերադարձան, զոյն նացեան աղոտու:

ՍՈՂՈՅԱՆ ԱՆԳԻՆ ՍԱՄՎԵԼԻ:
Ծնվել էր 1977 թ.: Սիրումին պատ աշնակը խելու էր ու լսոյ, օգնում ըր մայդիկին տմային գործերու:

№ 10 դպրոցի 5-րդ դասարանի 28 զոհված աշակերտների թվում էր նաև Անգինը: Դեկտեմբերի 5-ին ծնված աղջիկը ինչ խմանար, որ վերջին որպիս օրն է անցկացնում իր դասարաների ժամ, որ իր ծննդյան տարեաւածին ներկա տանիքակ աշխաներ ու տղաներ 2 օր խաց հավերժ փակելու են իրենց պայծառ աշկեներ:

Դեկտեմբերի 5-ին աղջիկը մարդ Անգինը մայրիկը, կորուած երկու զարու զավակներին դաշնան մեջ, արցունածեր է շատ տպան նրանց շիրիմների բազմեանք:

Քո սիրած տղերն են՝ խորն, իմաստալցու, որ հաճախ էիր կրկնում, ավելի հաճախ՝ մըտուն: Ասաւ դժվարությունը հայութաբարելու հաշորդ վայրկամին լավատարեն մտածում էիր՝ ոչինչ, կրիմանամբ: Խին իմաստային, սիրելի թատարու, որ աշխարհն է նորից տնաքը նաև ծողովովին հասած մեծ ողբերգությունից, որ մենք՝ ապրուներս ենք ամվերչ տնքալու ամենու զոմերիդ շավից... քն ամենը կարուից: Կարու, որ կրամի մաս ամեն ուրաք ամեն այրու է քա զավակների, ամուսնու սիրու ու միշենում թեզ՝ բարդությանը բոլոր մանրանաներով: Հիշեցնում է քո մեջ ու հմայիշ ծը-

պիտը, բարի ու հանգստացնող խորհուրդները, քո՝ մարդկանց սիրելի սրբագրությունը... Մըտովի ուզում ենք հաճախացնում մեզ՝ հիշելով քո խորենը, լիդմանամբ, բայց... Քեզ առաջարկել էր ժամկերածին նախադարձուական ցանցի մերդի կատարումը և շնորհիլ որ պրատուն մոքի, լորջ ու արցունավան խորհուրդների, կարճ ժամանակում համաշվեցիր կողեւիլում:

Դեկտեմբերի 7-ին քո վերջին դաս էիր անցկացնում:

Ծովագույն էիր տուն Ծովագույն տուն ու...

ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆՆԵՐ, ՂԱ-
ԶԱՐՅԱՆՆԵՐ

ԹԱՐՄԱՐԱՆ ՍԱԾԻԿԻ
ՂԱԶԱՐՅԱՆ
(ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆՆԵՐ)

Որքան ցավեր են անցել աշխարհից, Բայց աշխարհն էր իր տեքուն է ցավից...

ԱՆԻԿ ՎԱՐԴԱԿԱՆԻ
ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Մարիկ', սիրելիս, ների՞ր անցին,

Անիկ, իմ աղջիկ, ապրես:

Անիկ, իմ աղջիկ, ապրե

ՀԱՅՐ ՈՒ ԹՐՈՒ

1984 թվականին էր, երբ
ՖՈՆՁԱՆՆԵՄԲԵԼ բանկային
ստացան բաղադրում օր-օրի
ավելացող 9 հարկեամի շեմքե
րից մեկի 3-րդ նարկում: Կի
նը վախառուած ներքրեց ա-
մուսնուն. «Բա որ երկրա-
շարժ ինի?»: Ամուսինը հան-
գուցարեց կնոջը, որ տե-
ղանքն ուստանափակած է,
ինչպես հարկն է և անհանգու
տանալու կարիք չկա: Թե ինչ-
պես էր ուստանափակած,
պարզ դարձավ աղետի ցը-
ցումների ժամանակ:

Յունաստարի պատճենագույն մասնակից է ՍՊԻՐԻ ՄԻՇԱՅԻ ՖՈՆ ԶԵՎԱՆ
ՆԸ Նանելի է 1941 թվականին, Լենինգրադում, բանվորի ընտանիքում: Միշայի ազգական ա-
կարտեց ու զգաց, որ իր տեղը կանունում արտադրությունն է: Խորի 30 տարի աշխատեց
կողմէին Փարքիկայում, Վեր-
ջին 22 տարին, որպես հերթի
վարպետ: Դեկտեմբերի 7-ի
առավոտյան տաճը մնաց,
որովհետև երկրորդ, հերթա-
փոխում էր աշխատանքը
սկսվելու: Մասց տաճը, որով
հետու իր սիրելի երեխաները
տաճ էին, որոնց միջում էր
անհոգ միրով, հատկապես
տղային, որը նոր էր Վերա-
դարձնել զինծառապությունից և

որից իջակն հարկէ է, հայրը
չէր հասցեկ կարուս առնել:
Եթէ տանից դուրս գար, գու-
ցն փրկվեր: Երանքն էր ա-
մուսնացնել տղախն, գուրգու-
րել յուղնի կնքին...

որ թողարկմանը...
ԱՐՄԵՆԸ բարձրամասակի,
կապատայա, զեղեցիկ երիտա
սարդ էր: Այդ մահլեցուն օրից
ընդամենք մի բաժի օր մեռն
լրանալու էր տղայի 21 տա-
րին: ԱՐՄԵՆ ՑՈՒՐԻԿԻ
ՖՈՐՁԾԱՆԸ ծննել է 1987
թվականի դեկտեմբերին, Լե-
հինականությամբ: Պոչշկին ան-
փառ միջանակը դպրոցում,
որտեղ սովորեց և ավարտեց
Արմենը, ուսուցիչների ու
դասընկերների կողմից սիր-
ված ու հարգաված էր: Ուսումը
շարունակեց պոլիտեխնիկո-
մի ապրանքայինության բաժ
նուն: Երազում էր նշունքնել
ժողովներության ինստիտուտ:

Սիրում էր սպորտը, երգն
ու երաժշտությունը, խնջուպ-
ների ժամանակ բոլորի ուշադ
որության կենտրոնում էր: Ա-
նելի ցցուների պահին նա
արդեն Վերեակի մոտ էր և
ամենայն հավանականու-
թյամբ կիրկվեր, եթե ես
չգնար մորը կանչելու...

Հայութիւն կազմուի...

ԽՈՍՔ ԽՄ ՈՐԴՈՒՆ՝
ԲԱԲԿԵՆ ԿՅՈՒՐԵՊԵՏԱՆԻՆ
(Հոր՝ Հրաման Կյուրեղյան
մտորիսմեցրը)

Տղամարդու պատճենը է գրեթե բոլոր կենսագրություններ աշխատանքի ընդունվելու համար; Սակայն ձեր կորուստի միայն զիրու դու դարձար, կենսագրությունը՝ ընդհատվեց: Համար 22-րդ ձմեռնը: Քո կարծանական կամքությունը քանի չհսկացրեց ցիր ամեն, ավարտեցիր Ն 4 միջնակարգ պայոցը, 1983 թվականին ընդունվեցիր կազմակերպության մեջ՝ ինքը անդամականացնելու ժամանակակից պահանջման մեջ:

ՍԱՆԴՈՒԽԾ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՆԻ ԱԲՐԵՑԱՆԸ ծնվել էր
1940 թ. Ղոկապանի շրջանի
Ղազանչի գյուղում։ Ըստան

կան հանգամանքների թերու-
մով նա ապրում, սովորում
ու ամուսնություն է Ախալցխա
յում, ապա ընկողություն հաս
տառապատճեն Լեհինականում՝ Յ
երիշամների դաստիարակու-
թյանը զուգընթաց Երիշա-
սարդ կինը 17 տարի աշխա-
տեց Հպատիկի անվան Կարի
արտադրական միավորումն՝
Բարգված լավ աշխատանքի,
մարդասեր ու պատրաստա-
նամ ընալուունաց շնորհի-

Նոր պիտի վայելեր Վարդ.

բաղ թաղամասի կողպերատիվ
ընակարգածի հաճուքը, բայց
զոհվեց փլված շնչքում:

առաջ 24 ամյա ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԱԲՐԵՅՑԱՆԸ Ախալցիայում ապրող իր խնամակաների պասի ու տատի մոտից կեզվ Լեճիմական, հորաքրք՝ Սանդոլստի մոռնակվելու: Դաըլ մանկություն ճաշակած երիտասարդ չհասցեց մեր բարարի ցուցադրել իր հմտությունները ու տարրեր մասնագիտություն ներս: Հորաքրոջ մեն, ըստ բնակարանու, ընդհատվում է ան Հարությունի կենաց առողջություն:

Ե Ր Կ Ր Ա Ճ Ա Ր Ժ

(Ակիզբը՝ 5-րդ էջում)

Իիվակներ են բափվել խառնակ,
Խառնինաղանչ:
Սգնողներից ոմանիք, որ աշխարհի
Չուս ծայրից են եկել այստեղ,
Թուղանում են ու դալկա նում,
Երենց տեսած
Ահասարուու տեսարանից:
Օգնողներին օգնել էր պետ,
Քրիողներին փրկել էր պետ,
Այդ որհանից:
Բայց կայնապս
Բարեկամի ափերի շերմորյունից
Նահանջում էր
Դեկտեմբերյան ցուրտը տեղ-տեղ:
Բայց կայնապս,
Հեռից եկած բարեկամի
Ամենահաս ձեռնի ուժից
Նահանջում էր մահը տեղ-տեղ:
Չեռենով մեր բարեկամի,
Կյանքը կրկին
Հարություն էր ասս առնում:
Եվ ո՞վ ասս,
Աշխարհի ո՞ր ծայրից ասս,
Որ շտապից
Մի եզակի
Մրտաւունփով
Գեափի երկիրն իմ ավերակ:
Շտապեցին,
Եկած արագ՝
Կտանգելով կյանքը իրենց,
Որ մեզ փրկեն,
Որ բարասան դեմ վերթին:
Եկան,
Որ ի վերջոն
Պրկեն խիդճը այս աշխարհի,
Կարեկցանքը, գուրք փրկեն
Այս աշխարհի,
Բարեկամի տափ ափերով

ՓՐԿԵՆ ՀՈԳԻՆ այս աշխարհի:

Ս Պ Ա Ր Տ Ա Կ Ի Ւ
անհիկի ոգուց
ասնիկ կա քն մեջ,
դղայի էիր զու
դեռ էն զիսից:
ըրախի համար
դղցիր կոփի ու վեճ,
լիտսից հետո՝
զու մեր կողմին էի
ու, որ մեզ նեցուկ լինես,
թէ զսնես մեր դիակը
հազարենքի մշից:

Դպու
Եկար արյան կանչով,
Եվ զարեցիր հոգի մեզ տուն:
Առաջիններից մենք եկար
Ու տարացանք մենք՝
      Ի սրտի շերմությունից՝
Քանզի Ի մեջ մի մասնիկ կա
Անդրանիկի ոգուց,
Եվ ֆիդայի էիր դու
                դեռ էն զլիսից:
Եվ ես հիմա
Պատահաբար
Ողջ մնացածների անունից
Ասում եմ ձեզ.
— Հիմա ձեր աշխերն են լողում
Հիմա ձեր նիշերն են խեղդում դե
Հիմա ողբեր են հորդում
Ենձնից դուրս:
Ես ձեր կյանքի շարունակությունն
Ես՝ ձեզնից հետո կատարածք:
Ես ուզում եմ պարել այնպիս,
Ու հասցեն անել ձեր շարածք:
Պիտի լինեմ ես ամենուր,

